

מראי מקומות לסוגיות הנלמדות

פרשת שלח חולין לא. - לה:

לא. דמזמין ליה לעפר דכולה פתקא.

פירש"י עפר כל הבקעה היה מסיע וכותש או שהיה עפר תיחוח ומזמנו [בפה] לכך. וכו' ע"ז הראש יוסף, מפירש"י משמע דצריך לזמנו בפה בפירושו, ולא סגיא במה שמוצא מונח לפניו, אלא אף עפר שתחת הדם צריך להזמינו, שכ"כ ומזמנו לכך וכו'. אבל התוס' לקמן [פג: בד"ה צריך] כתבו דעפר של מטה א"צ זימון בפה, [וז"ל התוס', והא דאמרינן לעיל בפ"ב דמזמני לכולה בקתא, היינו במקום שהיה הקרקע קשה היה חופר משום דבעינן שיהיה עפר תיחוח, ומיהו לעיל פירש בקונטרס שהיה מזמינו בפה לכך. עכ"ל], משמע דרש"י סובר דצריך זימון בפה. ולכאן' יאמר דאם כותש עפר קשה א"צ שיאמר בפה אלא [א"כ] מצא עפר תיחוח, שכ"כ רש"י היה כותש וכו'. אבל הרשב"א ז"ל בחידושו כ' דמש"כ רש"י זימון בפה אינו נראה, ולשון ראשון נראה יותר, משמע שהוא שתי לשונות ברש"י.

לא. אלא פשיטא מלא צואר חוץ לשני צוארין.

כ' הרשב"א, ואם אין בו אלא כמלוא שני צוארין לבד, יש מי שאומר שהראשון פסול, לפי שלא היתה בו הולכה כשיעור, אבל השני מותר, שהרי יש לשני מלא צואר חוץ ממנו, וזה דעת התוס'. [וז"ל הרא"ש [סי' ח'], אם ברי לו שהוליד ולא הביא, הפנימית כשירה, דבהולכת שחיטה היה מלא שני צוארין, ואם לבדה היתה, כשירה, ולא נפסלת בשחיטת אותה ואת חבירתה, ואם בהבאה שחט, החיצונה כשירה]. אבל בנמוקי הרמב"ן ז"ל ששניהם אסורין, דהואיל ושחיטתן כאחת ודרס על כרחו בראשון, אף דורס בשני, דעל שניהם העביר היד בשוה. וזה יותר נכון, ועיקר. [וז"ל המאירי, מפני שמ"מ אחר שהוא מכיין לשחיטת כולן, מכיר הוא שאי אפשר לשחוט כולן בהולכה לבד, ודורס מעט].

לא. מחטא מאי וכו' מחטא דאושכפי מאי וכו'.

כ' הרמב"ן, הא דתנן אפי' כל שהוא באיזמל, שמעתי שכך פירושה, אפי' כל שהוא חוץ לצואר קאמר, והא דאמרינן בגמרא מחטא מאי, בששחט בה לאורכה כסכין, אלא מפני שראשה חד דומיא דאיזמל שיש לו קרנים דבזעיא ברישא, ומחטא דאושכפי מתוך שאורכה כסכין שמה אין חוששין. ולא מילתא היא, חדא דמעיקרא כדקס"ד דלא בעינן אלא משהו חוץ לצואר, ועל כרחך הא דקתני מתני' אפי' כל שהוא, בשאין בו מלא צואר הוא, והשתא נמי לא סתרינן לה בלא ראייה, וכן נראה מכל דברי רבותינו הגאונים ובעלי ההלכות ז"ל. ופי' מחטא מאי, שישחוט בחודה ויוליך ויביא, ומשו"ה אמרינן דודאי מבזע בזע, אבל מחטא דאושכפי מחודדת בצדה כסכין.

לא. נפלה סכין ושחטה אע"פ ששחטה כדרכה פסולה.

כ' החת"ס, נ"ל הא דנקט והלכה ושחטה כדרכה, דהא משנה שאינה צריכא, פשיטא דלא יכשיר ר"נ אם לא שחטה כדרכה, אלא על כרחך לאשמעינן דמיירי נמי בסכין קטן שאין בו שיעור ב' צווארים, אלא שחזרה לאחריה כדאוקמינא לעיל [יב:], ואע"ג דחזרה לא הוה בה כוונת חתיכה, אדרבא הוא זרקה לנעצה, ולא שתחזור לאחריה, אפ"ה כשרה לר"נ, דלא בעי כוונה כלל.

לא. טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשרה.

כ' הרא"ש [סי' ח'], ואע"ג דלא מכיין לשום חתיכה אלא שנתכוין להפילה, קרינן ביה וזבחת ואכלת, כיון שנתכוין להפילה, וע"י אותה נפילה שחטה, אבל אם נפלה סכין מידו בלא כוונה, הוי כמו שאם היתה מונחת על הקורה והפילתה הרוח, דלא קרינן ביה וזבחת ואכלת, כיון שלא נתכוין לשום דבר, דטעמא דר' נתן דלא בעי כוונה כלל בחולין, מדגלי רחמנא דמתעסק פוסל בקדשים, ואף לחתיכה לא בעי כוונה דהא לא כתיב וזבחת אלא וזבחת, ומיהו בלא כוונת שום דבר אי אפשר, מדכתיב וזבחת דהוי לכל הפחות כמו ועשית, וצריך להתכוין לשום דבר מעשה, ובענין אחר לא מיקרי כח גברא וכו'.

וכ' ע"ז הראש יוסף, פתח דבעינן כוונה לשם דבר, דהיינו נתכוין להפילה, אבל אם דחף סכין ברגלו בשינה, או נכשל ברגליו ודחף הסכין פסולה, אף דהוה כח גברא, מ"מ בעינן מיהת כוונה להפילה וכו', אלא דמ"מ קשיא מה שסיים הרא"ש דבענין אחר לא מיקרי כח גברא, דמשמע דמטעם כח גברא פסל ליה, וזה ליתא.

לא. נדה שנאנסה וטבלה אמר רב יהודה אמר רב טהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה ור' יוחנן אמר אף לביתה לא טהרה.

כ' הגרע"א, נראה דהענין כמו דמצינו בציצית דצריכין קרא דהטוייה צריך להיות לשמה, וכן בעשיית סוכה לב"ש [סוכה ט.], דאין זה נוגע לדין מצוות צריכות כוונה או לא, דהעשייה עצמותה אינה מצוה, רק שיהא הילוכו בציצית ולישב בסוכה, דאי מצוות צריכות כוונה צריך לכוין אם עושה המצוה, משו"ה צריך קרא ביחוד על העשייה, וכן בשחיטה בלא כוונה [דפליגי תנאי אי כשרה], אף דקיי"ל מצוות א"צ כוונה, צ"ל דהמצוה היא שלא לאכול בשר מתה רק ע"י שחיטה, ולהרשב"א דהבשר מן החי בעשה שאינו זבוח, עניינו ג"כ שלא לאכול בשר שאינו זבוח, וענין הזביחה הוא שיהיו הסימנים נשחטים ע"י כח גברא, ולא שייך בזה מצוות צריכות כוונה, וכן נדה וכו' אבל ענין

הטהרה אינו צריך כוונה. [א"ה, עיין בחת"ס ש"כ דאע"פ שעלתה טבילה ונטהרה, מ"מ מצות עשה של טבילה לא קיימה, כיון שלא נתכוונה לשם מצוה].

וכן בהיפוך, בגט דבעי לשמו ולשמה, אינו ענין למצות צריכות כוונה, דגט אינו מצוה, גם לא מדין כוונה לשם השם, אלא לשם המגרש והמתגרשת, מדכתיב לה לשמה, היינו החסרון בכתיבה עצמה, דצריכה שהכתיבה יהיה לשמה, לשם בעל ואשה. [יעו"ש דלענין הכוונה בעשייה, כל היכא דא"צ כוונה, אינו מזיק כוונה הפכית, רק לענין מצוות צריכות כוונה, דלמ"ד א"צ כוונה, אי איכא כוונה בהיפוך מיגרע גרע].

וז"ל הרמב"ן לקמן [לא: סוד"ה הוחזק], הא דפליגי רב ור' יוחנן בטבילה שלא ככוונה, ופליגי תנאי בשחיטה, דוקא במצות הללו, שהן מתירים ויש בהם הכשר לדבר אחר, טבילה מתרת אשה לבעלה, ושחיטה מתרת בשר לאכילה, ואינן בעצמן דבר שבחובה, אבל בשאר מצות של חובה אי בעי כוונה לצאת ולעבור, לא מיירי כלל, אלא פלוגתא דתנאי ואמוראי היא בפסחים [קיד:]: ובר"ה [כח:], ולא שייכי בהנך דשמעתין כלל, אלא בין לרב בין לר' יוחנן בלצאת ולעבור אי כמר אי כמר, דלמר מכשירין קילי טפי, דבמעשה תלנהו רחמנא והא אתעביד ליה, תדע דהא נפלה מן הגשר טהורה לביתה כרב, ואלו מתעסק בתקיעה לדברי הכל לא יצא כיון דלא מכיין לתקיעה כלל, ולמר אפי' ירדה להקר לא טהרה, ודילמא בתוקע ס"ל יצא.

לא. ור' יוחנן אמר אף לביתה לא טהרה.

ר' יוחנן דבר תורה קאמר, מדאוקימנא ר' יוחנן כרבי יוחנן ברבי יוסי, ורב [י] יוחנן בר ר' יוסי דבר תורה קאמר, וקמפרש טעמיה ואזיל מקיש תכבוסת שנייה לתכבוסת ראשונה. עכ"ל הרשב"א לקמן [לא:].

לא. גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורין.

התוי"ט הביא תשו' מהרי"ק דאע"פ שאין לך הפסקה מן המעין גדולה מזו שנתלש הגל מן הים והולך למרחוק. וכן אין לך זחילה גדולה מזו שאין כאן אשבורן כלל, מ"מ הכא דאכתי לא נייחי מיא באשבורן אלא **עדיין חיים וזוחלין מכה נביעת המעין**, אע"פ שהופסקו מהמעין, מ"מ שם מעין עליהם עדיין מצד עצמן, כיון דאכתי חיים וזוחלין הם. וכו' ע"ז התוי"ט, תמיהני למאי דפרישית בפ"ק [מ"ז] דבמעין לא בעינן מ' סאה, אלא כל שגופו עולה בו בבת אחת הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, למאי נפק"מ מצריך הכא שיהא בו מ' סאה.

וכ' הגרע"א בתוספותיו בשם הש"ך, דכיון דנתלש ממקום חבורו, אף דמטהר בזוחלים, מ"מ בעינן מ' סאה, דזחילה מכה המעין אינו מועיל אלא לסלק פסול וזוחלין, אבל לא נחשב לגמרי כמעין להטביל בכל שהוא אא"כ מחובר להמעין. [א"ה, אכתי תיקשי לפי מש"כ הגר"א הו"ד לקמן בסמוך לא: ע"ד תוד"ה גזירה] דפסול וזוחלין יסודו מחמת דהוי קטפרס ואינו חיבור, ונמצא שאין כאן מ' סאה במקום אחד, [ובקה"י ביאר בזה דברי רש"י בסוגיין], דלפ"ז לעולם לא יתכן טהרת וזוחלין היכא דבעינן שיעור].

לא: פירות שנשרו לתוך אמת המים ופשט מי שידיו טמאות וכו', ואם בשביל שיודחו ידיו וכו' ופירות בכי יותן.

כ' הרשב"א, מכאן דקדקו בתוס' דלא בעינן רצון בעלים, מדקאמר מי שידיו טמאות, דמשמע אפילו אחר שאינו בעל הפירות, ועוד דעיקרו מדכתיב וכי יותן מים, ואמרינן דומיא דכי יתן, וכל היכא דקרי יותן משמע באיזה ענין שיותן בין על ידי רצון בעלים בין על ידי רצון אחרים וכו', ואמרינן [ב"ק נו.]. העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, אלמא משמע הא דדרשינן מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה, לאו דוקא דניחא להו לבעלים, אלא אפילו לאדם אחר, ומינה דלגבי הכשר דכתיב יתן וקרינן יותן לא בעינן דוקא דניחא להו לבעלים אלא אפילו לאדם אחר. אבל הרמב"ם ז"ל כתב

בפרק י"ב של טומאת אוכלין [ה"א] אחד המים ואחד שאר ז' משקין, והוא שיתן עליה ברצון הבעלים.

לא: ואם בשביל שיודחו ידיו וכו' ופירות בכי יותן.

וז"ל המאירי, ואם כיון לטהר את ידיו, הרי הן טהורות ופירות הוכשרו, הואיל ומכיון הוא לטהרה, מתעורר הוא להיות לו נחת רוח בכך, הואיל ומתוך כך יבא לידי טהרה, ואע"פ שעיקר נפילת הפירות לשם קשה לו, הואיל ונתגלגל לו משם דבר שהוא מתעורר מתוכו להיות לו נחת רוח בכך, אע"פ שסבה אחרת היא הוכשרו, שכל משקה שסופו לרצון אע"פ שתחתלו שלא לרצון מכשיר.

לא: לא כאילו לא טבל למעשר אבל טבל לחולין.

כ' הרמב"ן, ואי קשיא לר"נ דאמר בסיפא כאלו לא טבל למעשר, אבל טבל לחולין, הא תנא ליה רישא, דקתני אע"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר. איכא למימר סד"א הוחזק לחולין אסור למעשר מפני שטבל על דעת חולין דלא נזהר בחומר מעשר, אבל לא הוחזק כלל אימא מותר אף במעשר, [וז"ל תוס' בחגיגה יט. בד"ה לא] הייתי אומר דטפי עדיף לא הוחזק כלל למעשר מהוחזק לחולין, דהא עקר דעתו לגמרי ממעשר, קמ"ל. א"נ הא קמ"ל דטבל לחולין אף על פי שלא הוחזק.

לא: מה ת"ל שנית וכו'.

פירש"י פשיטא דשנית הוא. וכו' הרש"ש, לענ"ד נראה לפרש דר"ל דכיון דאין הכיבוסין מסוג אחד, [א"ה, ז"ל רש"י בפ"י החומש, תרגום של כבוסין שבפרשה זו לשון לבון, ויתחור, חוץ מזה שאינו ללבון אלא לטבול, לכך תרגומו ויצטבע. עכ"ל. אבל הרמב"ם [פ"ב מהל' טומאת צרעת ה"א] כ' וז"ל, ומכבסו כולו כיבוס שני ומטבילין]. אין נופל בזה לשון שנית, לכן דריש מקיש וכו', ולזאת שפיר אמר שנית, מפני שהן דומין זל"ז בענין הכוונה.

לא: מה תכבוסת ראשונה לדעת וכו'.

פירש"י דכתיב וצוה הכהן וכבסו. וז"ל רגמ"ה, דבתכבוסת ראשונה כתיב [ו] הבגד וכו' אשר תכבסו, דמשמע אשר תכבס לדעת, ובתכבוסת שניה כתיב "וכובס שנית וטהר", דמשמע וכובס מכל מקום אפי' שלא לדעת, ועכשיו מקשינן לתכבוסת ראשונה דבעינן לדעת אף תכבוסת שניה בעינן לדעת. [א"ה, לכאן צ"ב לפ"ז, אמאי שני קרא לישניה בתכבוסת שניה, היה לו לכתוב בה "תכבסו" כמו בראשונה ולא ליבעי קרא ד"שנית"].

לא: אילימא דאנסה חבירתה ואטבלה וכו' ועוד בתרומה נמי אכלה דתנן החרשת וכו'.

הקשה הראש יוסף, דלמא חרשת ושאיין להם דעה מהני טבילה וכוונה דחברתה, משא"כ ביש לה דעת ולא נתכוונה לטבילה, לא מהני כוונה דחברתה, וכה"ג מחלקינן בגיטין [כג.]. ובכמה דוכתי בקטן וגדול עומד על גביו דמהני דעתיה דגדול, ובין נכרי דלא מהני גדול עומד על גביו, דנכרי אדעתיה דנפשיה קעביד. וצ"ע.

לא: כוונה דחברתה כוונה מעלייתא היא.

כ' החת"ס, לעיל [יב:]: כ' הרשב"א בשם רבינו יונה דכל מה דלא אפשר ע"י שליח א"א נמי ע"י חברו עומד על גביו. וצ"ל הכא בטבילה אע"ג דא"א לטבול ע"י שליח, מ"מ עיקר קפידא דקרא אכוונת המטביל ולא אהטובל עצמו, דהרי המטביל כלים או קטנים אפי' בני יומן, ע"כ אהמטביל קפדינן ולא אהטובל.

לא: ברש"י ד"ה כשירדה להקר. ונפלה כולה וכו'.

כ' הרש"ש, משמע דלא נתכוונה להקיר אלא מקצת הגוף במים. וצ"ע דבשחיטה משמע דבעינן לרבנן שיכוון לחתוך כל הסימנים, וא"כ גם הכא צריך שתכוון להקיר כל גופה במים. [א"ה, אולי יש לחלק, דלעולם לא בעינן כוונה לכוליה מעשה המועיל, אלא דבשחיטה שהוא מעשה הנמשך, לא מהני כוונתו לחתיכת תחילת הסימנים כדי שיהא חשוב עי"ז כוונה בהיתוך סוף הסימנים, אבל טבילה שאינה מעשה הנמשך, כל שנתכוונה להיות במים, אפ"ל היתה כוונתה למקצת גופה ושלא מדעתה נפל כל גופה למים, מיקרי שפיר כוונה להקיר אכולה מילתא. ויל"ע].

לא: בתוד"ה גזירה. פירש בקונטרס וכו' ובחנם פירש כן דאפילו יש כמה סאין וכו' דמקוה אינו מטהר בזוחלין וכו'.

בקה"י [טהרות סי' נ'] ביאר שלי רש"י ע"פ מש"כ הריב"ש דכל זוחלין הוי קטפרס ואינו חיבור, וכ' בב"י הגר"א [יו"ד סי' ר"א סק"ה וס"ק צ"א] דהיינו טעמא דמקוה אינו מטהר בזוחלין ומעיינן מטהר בזוחלין, משום דמקוה הא צריכה שיעור מ' סאה, וכיון דזוחלין אינו חיבור, ליכא צירוף מ' סאה במקום אחד, אבל מעיינן שפיר מטהר בזוחלין כיון דא"צ שיעור, דמעיינן מטהר בכל שהוא, ואע"פ שאין למים תורת חיבור כשהן בזוחלין, מ"מ כל משהו שבו מטהר, [ולא מגרע הא דטהרת כל משהו מהנטבל באה מחמת מעיינן אחר, כל שבאה טהרת כולו בבת אחת. ויל"ע], והשתא י"ל דבאמת חד מילתא היא, דמה שאין מקוה מטהר בזוחלין הוא משום דקטפרס אינו חיבור, ומש"כ רש"י שאין מ' סאה במקום אחד ואע"פ שיש הרבה למעלה ולמטה, יתפרש שבאותו מ' סאה יש הרבה, דמ"מ אינו חיבור.

וז"ל הרשב"א, בתוס' הקשו דקטפרס לא שייך אלא היכא דאין במקוה ארבעים סאה, ולמעלה הימנו ע"י קטפרס מחובר אל מקוה אחר שיש בו מ' סאה, אבל כאן שיש בגל עצמו מ' סאה, האיך שייך למגזר ביה משום קטפרס, ועוד אמאי נקט של גשמים, לימא ליגזר משום חרדלית. ולפיכך פירשו הם שהמעין מטהר בזוחלין ומקוה מטהר באשבורן כדאייתא בספרא [תו"כ פ' שמיני] (כל) [וגל] זה מן הדין מטהר אפילו זוחל, וכמ"ד כל הימים מטהרין בזוחלין, ואפילו למ"ד במקוה, נוקי הא בגל נהרות של מים חיים, ואי לאו דאשמועינן הכא דמטבילין בגל זה, הו"א דנגזר ביה אטו חרדלית של גשמים [ד]הוא מקוה בזוחלין, וקמ"ל הכא דלא גזרינן.

לב. נשחטה בהמה אחרת עמה לרבי נתן פרה פסולה בהמה כשרה לרבנן פרה כשרה בהמה פסולה.

וז"ל המאירי, אין צריך לומר בשחט עמה בהמה אחרת שהפרה פסולה, אלא אף בנשחטה עמה מאליה פסולה הפרה, הואיל ובהמת חולין הוכשרה שאין צריכה כונה כמו שביארנו, הרי הוא כמי ששחטה. ומגדולי המחברים כתבו בזה הפך הדברים, שאין צריך לומר בנשחטה מאליה שכשרה היא אע"פ שהוכשרה בהמת החולין, הואיל ומ"מ לא כיון הוא למלאכה, אלא אף בשחט בהמה אחרת עמה פרה כשרה, הואיל ואין שחיטת חולין צריכה כונה, הרי אנו דנין בה שחטה הוא כנשחטה מאליה. [א"ה, ז"ל הרמב"ם ספ"ד מהל' פרה אדומה], שחט את הפרה ונשחטה בהמה אחרת עמה או נחתכה דלעת עמה כשרה, שהרי לא נתכוון למלאכה אע"פ שהבהמה שנשחטה עמה כשרה לאכילה, שאין שחיטת החולין צריכה כונה. וז"ל הקרית ספר שם, דכיון דהוי בלא כוונה לאו מלאכה היא, ואם נתכוון פסולה, דמדכתיב ושחט אותה שתהא מלאכה פוסלת בה משמע ושחט אותה שלא יתכוין לשחוט אלא אותה].

ומסיק המאירי, והדברים נראין, אלא שהם מתמיהים לפי סוגיא זו, אלא ששמענו שהגירסא מוחלפת בידם. וז"ל הכס"מ שם, צ"ל שרבינו היה גורס נשחטה בהמה אחרת עמה לר"נ שתיהן כשירות לרבנן פרה כשירה בהמה פסולה, פשיטא, סד"א ושחט אותה אמר רחמנא ולא אותה ואת חבירתה, ואפילו בהמת חולין נמי, קמ"ל.

לב. ושחט אותה אמר רחמנא ולא אותה וחבירתה והיכי דמי כגון ששחט שתי פרות בהדי הדדי.

כ' המנח"ח [מצוה שצ"ז ס"ק י"ט], ואם שחט פרה אדומה ונשחטה פרה אדומה עמה, אינו מבואר, אך זה פשוט, דמשום מלאכה לא שייך, ומשום אותה ולא חברתה ג"כ לא שייך, דהפרה שנשחטה עמה בודאי פסולה לדברי הכל, גם לר' נתן, דשחיטת קדשים צריך כוונה לדברי הכל וכו', א"כ לא שייך אותה וכו', ע"כ הפרה שנשחטה כשירה. ופשוט דד"ז דבעינן כוונה בפרה שוה לכל הקדשים, דחטאת קרייה רחמנא, חוץ ממה שנתפרש כאן. ושוב חזר בו וכו' וז"ל, בשלמא בבהמת חולין לרבנן דפסולה בלא כוונה, ולא הוי שחיטה, דאינו מטהר מידי נבלה, והו"ל כנוחר ומעקר, א"כ לא שייך ושחט [אותה] וכו', כיון דבהמת חולין לא נשחטה כלל, אבל לר' נתן דבלא כוונה כשירה השחיטה, רק בקדשים פסולה, והו"ל ככל קדשים שנפסלו, דאינו נבילה רק פסולי המוקדשין כמבואר כ"פ בש"ס וכו', א"כ הו"ל כמו שנשחטה, ופסולה מחמת ושחט אותה ולא אותה וחברתה.

לב. ברש"י ד"ה לרבי נתן. ואע"ג דשלא בכוונה לא מסח דעתיה ולא מיקרי מתעסק במלאכה אחרת וכו'.

וז"ל רגמ"ה [לא: בד"ה אמר רבא], שחט פרה ובדרך שחיטתה נשחטה בהמה עמה בלא כוונה, לר' נתן דאמר לא בעינן כוונה לשחיטה וכו' פרה פסולה, דכיון דבהמה כשרה, חשיבא מלאכה ופרה פסולה שפסול אותה מלאכה. [ועיינן בחזו"א ע"ד קוד"ה נשחטה. הו"ד לקמן בסמוך].

לב. בתוד"ה נשחטה. ויש לומר דאצטריך לשחט שתי פרות ונתכוין לשחוט וכו'.

כ' המהרש"א, אבל לרבי נתן בשמעתינן דקאמרינן והיכי דמי כגון ששחט שתי פרות וכו', אין אנו צריכים לדחוקי דאירי במתכוין לשחטה וכו' כמש"כ התוס' לרבנן, אלא דאירי שפיר בלא מתכוין, ושחיטתו הוי שחיטה לר' נתן כמו בהמת חולין, דפרה קדשי בדק הבית היא, דאיכא למ"ד דס"ל הכי בפרק אין מעמידין [ע"ז כג:].

לב. בתוד"ה נשחטה. ויש לומר דאצטריך לשחט שתי פרות ונתכוין לשחוט דמשום מלאכה אחרת לא מפסלו וכו'.

כ' החזו"א, צ"ע דנתן בפרה [פ"ד מ"ב] שרף שתיים בגת אחת פסולה, ופי הר"ש שם דפסולין משום מלאכה, שזו פוסלת על זו, וכבר הקשה כן הרא"ש שם, וחולק בשביל זה על הר"ש, ומפרש דשתי פרות בגת אחת נלמד שריפה משחיטה וכו'. ונראה דאע"ג דבלא קרא ד"אותה" הו"א דמותר לשחוט שתיים בבת אחת ולא הוי כמלאכה, מ"מ השתא דידיענין מקרא דאין שוחטין ושורפין שתיים, אם שחט שתיים נפסלין גם משום מלאכה, [א"ה, עיין ברגמ"ה, הו"ד לעיל בסמוך], וכדתנן [פ"ז מ"א] בממלא ע"מ שיקדש חמש קידושין, דפוסלין זה על זה משום מלאכה, אבל אי הוי רשאי לשרוף שתיים כאחת, הוי השחיטה של שתיים בבת אחת כממלא ה' חביות לקדש קידוש אחד, דלא חשיבא מלאכה לפסול כדתנן התם.

לב. השחיז את הסכין ועף וכו'.

פי' המאירי, או שהכיר אחר שהתחיל לשחוט שסכיניו רעה והפסיק שחיטתו והשחיזה, או שהיה עיף וכו' וכשהתחיל לשחוט בזה הפסיק מתוך עיפותו ומסרה לחבירו וכו', אם היה שיעור שהייה זה בכדי שחיטה שחיטתו פסולה. [ולפ"ז השחיז את הסכין ועף תרי מילי נינהו, ודלא כפירש"י דחזא מילתא היא, משום דקשיא ליה מה הוצרך לומר מאיזה טעם נעשה עיף. מלאכ"ש בשם הר"ר יהוסף. והשתא קמ"ל בבא דהשחיז, דכששהה כשיעור אפ"ל לצורך השחיטה פסל, ואידך בבא דעף ובא חבירו קמ"ל דבפחות מכשיעור מצטרפין שני המעשים לשחיטה אחת אפ"ל בשני בנ"א].

לב. אם שהה כדי שחיטה פסולה.

במלאכ"ש הביא מהכל בו בשם ה"ר פרץ וז"ל, שהייה למה אסורה, משום דכיון דשהה באמצע שחיטה קודם גמר הכשר שחיטה, א"כ כשחוזר ושוחטו, נבלה קא שחטי, ועוד דמחמת ביערותא דשהה קא מיבלע דם באברים.

לב. כדי שחיטת בהמה אחרת.

כ' הרמב"ן, יש לדון בשיעור הזה [אי אמרינן דשיעור] שהייה שתהא כדי שחיטת (רוב) שנים בבהמה וכדי שחיטת (רוב) אחד בעוף, וכדי שחיטה [לכתחילה] גמריה למשה, [או דנימא דמעיקר דינא] על רוב ב' בבהמה ורוב א' בעוף נצטווה. ואלמלא שאין לשון הגמ' כן, הייתי אומר היינו בעיא דרב הונא בר נתן [שהה במיעוט סימנין מהו]. ומיהו עור איתיה בשיעור שהייה, דכיון דלא משחטי סימנים עד דחתיך עור, כדי שחיטה כדשחטו אינשי גמירי.

לב. אמר רב כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף.

כ' המאירי, יראה לי לדעת זה [דמשערין נמי בכדי] הכנת תפיסתו בידים כדי לשחטו, ושיעור זה לדעתי הוא כשיעור האמור במליקה במסכת זבחים [סד:]: כיצד מולק, אוחו את שתי גפיה בשתי אצבעותיו, ורגלה באצבע קטנה, ומותח צוארה ואוחז צוארה באצבעות שאחו גפיה ומולק, ואף כאן אומר אני בעוף ששהייתו בכדי שיעור זה, על הדרך האמור בבהמה בכדי שיעור הגבהה והרבעה. [ומבואר דס"ל כהרמב"ם בפיהמ"ש והרע"ב שם, דאחיזת העוף בשעת מליקה בידו השמאלית היא, דאי ס"ל כהמבואר בשיטמ"ק שם דאף אחיזתו בימין, [ומה"ט קרי לה עבודה קשה שבמקדש], ודאי דאין דרך לעשות כן בשחיטת עוף דחולין].

לב. רבי שמעון אומר אם שהה כדי ביקור.

ר"ל כדי שיעור בדיקת השחיטה לדעת אם נשחט השיעור שחייב או לא. עכ"ל הרמב"ם בפיהמ"ש. והקשה ע"ז בתו"ח, דהא לעיל [ט.] בעי רב יוסף לפרושי הכי וא"ל אביי לא, הכי א"ר יוחנן כדי ביקור חכם. [א"ה, אולי ס"ל להרמב"ם, דכלפי מה שרצה רב יוסף להביא ראייה ממשנה זו לדשמואל דצריך לבדוק בסימנין, דהא אביי וא"ל דכיון דאיכא לפרושי כר' יוחנן תו ליכא ראייה, אבל כיון דקיי"ל כההיא דשמואל, שפיר איכא לפרושי מתני' כמו שרצה רב יוסף לפרשה].

וז"ל החת"ס, אין כוונתו לפרש ביקור סכין, דמאן דכר שמיה דסכין במתני' וכו', אלא כדי ביקור סימנין, ואין הכוונה לשער בכל טבח [הבודק] אחר שחיטה, דההוא כיון דשחט כדרכו, סגי בבדיקה כל שהוא, אך מייירי במסופק אי שחט רוב או לא, ומראה לחכם [או כשהוא עצמו חכם] מבקר ובודק ומודד אי הוי רובא כדינו או לא, ובאותו ביקור משערין, וזה נקרא ביקור חכם, כיון שע"י שאלה והוראה הוא וכו', לפ"ז לא קשיא מהא דלעיל [ט.].

לב. ר"ע אומר טרפה.

כ' הרש"ש, נ"ל דטעמיה הואיל ועשה בה הכשר שחיטה בעוף, עיין לעיל [כט:]: בגמ' ובתוס' שם ד"ה כגון. או דנפק"ל מהיקשא דזאת תורת הבהמה והעוף דלעיל [כז:]: דעיקרה לענין טומאה נאמר כדפירש"י שם וכו', דמה עוף יוצאה מידי טומאה בסימן אחד אף בהמה כן, והיינו טעמא דכולהו, דמשמע דדוקא בשחט סימן אחד כהוגן מטהר, אבל בשפסק שניהם או החלידם, אף הוא מודה דנבלה היא. ובנפסקה הגרגרת ואח"כ שחט את הושט הוה ס"ל כדקס"ד דרבא לענין עוף מיהא, וממילא גם בבהמה טהורה מהיקשה. וז"ל המאירי, ר"ע אומר טריפה, ר"ל בשחלה, אבל בשלש הראשונות לא היה ר"ע חולק, שנבלה היא, וכן חולק ר"ע בשהייה דרסה והגרמה.

לב: כי קתני נבלה דלא מטמאה מחיים אבל נבלה דמטמאה מחיים לא קתני.

מכאן הקשה הש"ך [ס' ל"ג סק"ד] על שיטת הרמב"ם [פ"ג מהל' שחיטה הי"ט] דנקובת הוושט ופסוקת הגרגרת היא נבילה מחיים, דהא הכא קאמר דמטמא מחיים לא קתני, אלמא דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת לא הוה נבילה מחיים, אלא דאם שחטה, אע"ג דשחט במקום שחיטה נפסלה בשחיטה קרינן בהו. ועיין בראש יוסף בשם התבואות שור [והסכים עמו] דהרמב"ם לא קאמר אלא דלוקה על אכילתה משום נבילה, אבל אינה מטמאה מחיים, וכ' דלפ"ז א"ש, ומדוקדק ל' הגמ' דלא קאמר נבילה מחיים לא קתני, אלא מטמאה מחיים לא קתני.

לב: רבי שמעון בן לקיש אמר כאן ששחט במקום חתך כאן ששחט שלא במקום חתך וכו'.

כ' המהר"ם, נראה דה"פ, דכששחט במקום שכבר נפסק סימן אחד, א"כ אינו שוחט כי אם סימן השני לבד, ובשחיטת סימן אחד אין יכול להוציאה מידי נבילה, דאין קרויה שחיטה, והוי כאילו נפסלה בשחיטה, ולכך היא נבילה, אבל כששחט שלא במקום חתך, אלא למטה ממנו במקום ששני הסימנים שלמים, ושחט שניהם, כיון ששחט שני הסימנים מקרי שחיטה הגונה ומוציאה בה מידי נבלה, ואע"פ שכבר נפסק סימן אחד קודם שחיטה, כיון דבמקום שחיטה שחט שני סימנים, לא מקרי נבילה אלא טריפה, דלא מקרי נפסלת בשחיטה אלא דבר אחר גרם לה.

והשתא לפי זה פריך שפיר ומי אמר רבי שמעון בן לקיש הכי וכו', דכיון דכבר נפסק סימן אחד כמאן דמנחה בדיקולא דמיא, וא"כ מה מועיל במה ששוחט אותו הסימן למטה כיון שכבר נפסק למעלה, וא"כ אפילו כששחט שלא במקום חתך לא שחט כי אם סימן אחד, ואי ס"ל לתנא דמתניתין דבסימן אחד אין מוציאה מידי נבילה, כי נמי שחט שלא במקום חתך נמי אין מוציאה מידי נבילה.

לב: אלמא כמאן דמנחה בדיקולא דמיא.

כ' החת"ס, י"ל ע פשיטא הא עינינו רואות דמנחי בדיקולא, וביותר קשה על מש"כ הר"ן [הו"ד לקמן בסמוך] דלא אמרה אלא בריאה, אבל בלב וכבד לא, דאין לנו אלא מה שאחז"ל, דאין הדעת נותן שיהיה הלב כמנחה בדיקולא וישאר שום חיות בבעל חי, עיי"ש, וקשה הא עינינו רואות דמנחי בדיקולא גם הלב והכבד. וי"ל מידי דהוה אטחול וכליות, שאינם תלויים לא בושט ולא בקנה, אך מעורים בפנים הטחול על הכרס והכליות בין מתניים, ומ"מ חיותם תלוי בחיות הבהמה, ה"נ לב וכבד, ורק הריאה ס"ל לר"ל דתליא בקנה, וגם בהא פליג ר' זירא.

לב: אלא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא קשיא כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה וכו'.

עיין להרמב"ן במלחמות שכ' בתו"ד וז"ל, אלא ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן, למה להו לאפוקי סתם מתני' דאלו טרפות מהלכה, לוקמה שלא במקום חתך. אלא איכא למימר מקום חתך ולאו מקום חתך ודאי שבשחטת היא, דכל שהוא קנה במקום שחיטה, כיון שנפיק [אצ"ל שנפסק] רובו, מה לי חזר וחתכו במקום אחר מה לי לא חזר וחתכו, אבל ריאה, אע"פ שהיא תלויה בקנה, חייה תלויין נמי בושט, דקא ינקי מהדדי.

לב: לא אמר רבי שמעון בן לקיש אלא בריאה הואיל וחי ריאה תלויה בקנה אבל בבני מעיים לא.

כ' הר"ן בחידושו, לאו דוקא ריאה, דה"ה לב וכבד, דכל מה שתלוי בריאה חיותו ממנה, אבל בבני מעיים לא, שאין בני מעיים תלויין אלא בבושט, הלכך שחט את הושט ונקבו בני מעיים כשרה, דומיא דקנה וריאה. ואינו מחזור לי לומר בלב כמאן דמנחה בדיקולא דמי, דאי הכי

הרי הבהמה מתה לגמרי, והיאך יתירנה אח"כ שחיטת הוושט, וכן להקל ולומר שחיי בני מעיים תלויין בוושט אינו נראה לי, שאין לנו לומר אלא מה שמנו חכמים.

לג. עובדי כוכבים דבנחירה סגי להו וכו' הני כאבר מן החי דמו.

כ' המהר"ם, פ"י כיון דהו כמאן דמנחי בדיקולא מיד אחר שחיטת הסימנים, הוי כאילו הוציאו הבני מעים מן הבהמה בעודה מפרכסת, והוי כמו חותך חתיכת בשר מן הבהמה קודם שתצא נפשה, דהוי אבר מן החי לבני נח. ויש מקשין א"כ ריאה נמי היאך שריא לישראל, דהרי מיד אחר ששחט הקנה הוי לרשב"ל כמנחא בדיקולא קודם ששחט סימן השני, והוי כאילו חתך מן הבהמה חתיכת בשר קודם גמר שחיטת סימן השני, דהוי אבר מן החי בלי ספק. וי"ל דכיון דמיד אחר שחיטת הקנה כלה חיותה דריאה, לא מקרי עוד בשר מן החי. [וצ"ב].

ועיין בראש יוסף לעיל [לב: בד"ה גופא] שכ' דלר"ל הכי אגמריה רחמנא למשה, דבעינן שני סימנין לכל הבהמה, ואה"נ דלר"ל אם שחט הקנה והוציא הריאה מבהמה קודם שחיטת הוושט דמותר, דדי בסימן אחד, כיון שיצאת כל החיות, כמו עוף דזוטר חיות די בסימן אחד. [ואולי לסברא זו נתכוין המהר"ם]. אמנם החת"ס [לב: בד"ה אלמא] כ' דלר"ל דמונח בדיקולא, אם יוציא הריאה מהגוף בין סימן לסימן, אינה ניתרת בשחיטת הקנה לבד.

[ויעו"ש שהקשה דא"כ כיון שכבר מונחת בדיקולא, מה יועיל לה שוב שחיטת הוושט, [ובמהרצ"ח כאן כ' בתו"ד דצ"ל דסוף השחיטה מתרת, וכמו שבכל השחיטות נעשה נבילה בשחיטת סימן אחד ע"י שהסכין נקב את הוושט, וסוף השחיטה מתירתו דרך שחיטה בכך, וכמש"כ רש"י לעיל כ: בד"ה הא קשיא לי] [ויט: בד"ה שחיטתו], ה"נ מועיל שחיטת הוושט להתיר הריאה, דסוף השחיטה מישך שייכא לתחילתה], וצ"ל כיון דעדיין מעורה בפנים מרגשת בשחיטת הוושט].

לג. ואין מזמנין עובדי כוכבים על בני מעיים וכו' אמר רב פפא וכו' מי איכא מידי דלישראל שרי וכו'.

המנח"ח [מצוה ע"ח סק"ז] הביא ספיקא דהפמ"ג [ס"ב, ובשער התערובות ח"א פ"א] אי אמרינן מי איכא מידי וכו' למיזל בעכו"ם בתר רובא גבי תשע חנויות וכו', וכן לענין ביטול ברוב, ופשט המנח"ח מסוגיין, דשרינן בני מעיים לעכו"ם, ולא חיישינן שמא במקום שחיטה נקב הוה, אלא על כרחך דאזלינן בתר רובא דבהמות שאינן טריפות, אלמא שייך למימר מי איכא מידי וכו' גם לענין רובא.

לג. עובדי כוכבים דבנחירה סגי להו ובמיתה תליא מילתא וכו'.

עיין במהרצ"ח שהביא מהפסיקתא [הובא בעשרה מאמרות מאמר חיקור דין] דבן נח אסור במתה מאליה, רק צריך אצלו נחירה לסלק החיות, וכן מבואר בפ"י בתרא ברש"י לקמן [צב: ד"ה במקולין], וכן פשטות דברי תוס' לקמן [צא. בד"ה כמאן בסו"ד], ויעו"ש מה שביאר השו"ט בסוגיין לפ"ו.

לג. מי איכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור.

כ' החת"ס, פ"י דלהתקדש יצאו ישראל ולא להקל, ומשו"ה גבי נצטוו על העוברים [עיין תוס'], דגם ישראל נצטוו רק שאין נהרגים, היינו משום דגופו של ישראל חשוב טפי ואינו נהרג בשביל עובר, רק עונשו מן השמים, משא"כ בן נח קל הוא, ונהרג אפ"ל על עבירה כל דהו, וכן בענין חצי שיעור, כיון שאסור מן התורה ויש על העובר עונש בידי שמים, ומה שאינו לוקה דחס רחמנא על גוף קדוש שלא להלקותו על פחות מכשיעור, משא"כ בני נח דאין להם שיעורין כלל.

לג. וממתין לה עד שתצא נפשה.

פירש"י דאמרינן בארבע מיתות מנין שאסור לאכול מן הבהמה קודם שתצא נפשה ת"ל לא תאכלו על הדם. ולקמן [קכא: כ' דאסמכתא היא, ומדרבנן הוא דמיתסרא. אבל הרמב"ם [פ"א מהל' שחיטה ה"ב] כ' דעובר בלא תעשה, והרי הוא בכלל "לא תאכלו על הדם" ואינו לוקה. [משום דהוי לאו שבכללות. לח"מ].

לג. ברש"י ד"ה מי. ופשיט התם אם מצטרף סימן שני לסימן ראשון להתיר שאר העובר באכילה וכו'.

כ' המהר"ם, ר"ל אם איתא דאמרינן דמטעם שיש שום חילוק בין הסימנים אין מצטרפין, א"כ לא יצטרף ג"כ סימן שני לסימן ראשון להתיר שאר העובר באכילה, אלא ודאי לא חיישינן להא במה שהן חלוקים, הלכך לענין לטהר מידי נבילה ג"כ מצטרפין, וא"כ לענין ניקבו בני מעים נמי תפשוט דמצטרף וכו'. ולפ"י זה יתורץ מה שמקשין והיאך נפשוט מדאילפא בעיא דניקבו בני מעיים, דשאני התם בההיא דהוציא עובר ידו, דהואיל ומצטרף סימן שני לסימן ראשון להתיר שאר העובר באכילה, מצטרפין ג"כ לטהר אותו אבר מידי נבילה, דלפי מה שפירשנו אין מקום לקושיא זו.

לג. בתוד"ה מולחו. ולקדירה איירי אי נמי מיירי לצלי וכו' שאני הכא שנחתך קודם שתצא נפשה מבית השחיטה וכו'.

והרשב"א כ' וז"ל, כלומר אפילו לצלי, דאי לקדירה, מאי ימתין עד שתצא נפשה, דמסתמא ודאי בכדי שיעור מליחה תצא נפשה, אלא לצלי קאמר, ואע"ג דקיי"ל דלצלי לא בעי מליחה בעלמא וכו', הכא שאני דכיון דמבית שחיטה קא חתיר, ועד שלא תצא נפשה הדם מתמצה דרך שם ונעקר ממקומו ובא [ל]כאן, ולפיכך לא מקרי דם האיברים שלא פירש אלא כדם האיברים שפירש.

וז"ל הר"ן, ומקשו הכא האי כזית בשר למאי קא בעי ליה, אי לקדירה דבעי מליחה, מאי ממתין לה עד שתצא נפשה דקאמר, הא ודאי בשיעור מליחה ובישול כבר יצאה נשמתה, ואי לאומצא ולצלי, מאי מולחו יפה יפה דקאמר, והא לא בעו מליחה וכו'. י"ל לעולם לאומצא אי נמי לצלי, ואע"ג דבעלמא לא בעו מליחה הכא בעו, כיון דמבית שחיטה קא חתיר ועד שלא תצא נפשה שהדם נעקר ממקומו ומתמצה דרך שם.

לג. בתוד"ה אחד. ותימה דבפרק ארבע מיתות פריך והא איכא יפת תואר וכו'.

עיין במעדני יו"ט [ס"י י"א אות ס'] שהביא דבריהם, והביא ע"ז דהר"ן כ' דטעמא דהכא בשחיטת ישראל מיגו דאישתרי לישראל אישתרי נמי לדידהו. [ומשמע דכוונתו לומר דלהר"ן לא קשיא קושיית תוס', דגוף הדבר עצמו שהותר לישראל, א"א בשום ענין שיהא אסור לעכו"ם, ושאינו יפת תואר דאין הנידון על אותו גוף שהותר לישראל].

לג. בתוד"ה אחד. ומשני שאני עובדי כוכבים דלאו בני כיבוש נינהו.

פ"י התורה לא התירה ליקח אשת איש במלחמה, לולי דדינא הוא שהכיבוש מפריד בין הדבקים כמו ספר כריתות, וכל מי שייכבוש הכיבוש מפריד, אלא שלא ניתן רשות לכבוש אלא לישראל, אע"ג שגם בן נח קונה בכיבוש כדמוכח מעמון ומואב טיהרו בסיוחן ועוג [גיטין לח.], היינו אע"ג שהכיבוש גופיה אסור להם, מ"מ אם עבר וכיבוש קנהו, כמו שהגזלן קונה ביאוש ושינוי, אע"ג דאיסורא עביד מ"מ קנה הגזילה, ה"נ קנה מה שכבש באיסור, אבל אותו הכיבוש אינו מפריד בין הדבקים, ואסור ביפ"ת אשת חברו הגוי, ואם אולי יזדמן שישלח הקב"ה נביא לפי שעה ויצוה, כגון נבוכדנצר לצור על מצרים ועל צור, כיון שאז נצטווה לכבוש, ה"נ דשרי ביפ"ת, ואין זה תלוי בקדושת ישראל. עכ"ל החת"ס.

לג. השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם כשרים.

ואין אומרין שמא מתים היו. [רמב"ם פ"ד מהל' מאכלות אסורות הי"ג]. והגרע"א בתוספותיו הביא ע"ז דברי הרשב"א בתורת הבית שכו' וז"ל, ולא באה במתני' אלא לאשמעינן דאע"ג דלא יצא מהם דם ואין יכול לכסות דמן, אפ"ה מותר, דכיסוי אינו מעכב. [א"ה, לכאו' אף אם היה הכיסוי מעכב, ה"מ כי איכא דם, אבל היכא דלא יצא דם, מ"ט יעכב. ואולי ס"ד שלא התירה תורה אכילת הבשר ע"י שחיטה לחודה, אלא בצירוף מצוה שיעשה בדם, דומיא דקדשים דאין הבשר נותר אלא בשחיטה וזריקה]. [וצ"ל דבהמה דנקט אגב גררא]. וא"נ משום דיוקא דדוקא בחולין מדקתני חיה אבל בקדשים אין נאכלים בידים מסואבות דחיבת הקודש מכשרתן. [והרש"ש נתקשה בזה, דהא בקדשים פסולין לגמרי, כדאמרין בגמרא אי בקדשים כי לא יצא מהם דם כשרים הוא [בתמיה], הוא עצמו לדם הוא צריך]. ואם כוונתו שנוכל לפדותם וכו', א"כ אזלא לה חיבת הקדש]. וא"נ לאשמעינן דאע"ג דלא יצא מהם דם מותר דדם אברים שלא פירש מותר.

לג. השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם כשרים.

כ' הר"ן בשם הרשב"א, אע"פ שלא שחט את הורידין, אינו צריך שינתחם אבר אבר, דכי בעינן שחיטת ורידין או חתיכת אבר אבר, ה"מ ביצא מהן דם, שהדם פורש ואינו מוצא מקום לצאת, והוה ליה פורש ממקום למקום ואסור, אבל בשלא יצא מהן דם, הדבר מוכיח שלא פירש דמו ממקום למקום.

לג. ר' שמעון אומר הוכשרו בשחיטה.

עיי' ברש"ש לקמן [לו: ע"ד רש"י בד"ה ואפי'] דלכולהו אמוראי בגמ' ר"ש אתי לפלוגי על דברי ת"ק דאמר ונאכלין בידים מסואבות, והוא אומר דהוכשרו בשחיטה ואין לאוכלן בידים מסואבות, [דאסור לטמאותן כמבואר ברש"י לעיל ב: בד"ה כקודש], ורק לאוקימתא דרב פפא דת"ק מיירי בחולין גרידא ובידים תחילות, ור"ל דנאכלים בידים מסואבות ואע"כ גופו טהור, וע"ז פליג ר"ש ואומר דהוכשרו בשחיטה ולכן אין נאכלין בידים מסואבות, דיפסול גופו.

לג. ותו אי בקדשים כי לא יצא מהם דם לא מתכשרי ליתכשרי בחיבת הקדש.

כ' הרמב"ן, איכא למידק והא אין טומאת ידים במקדש כדאמרין בפסחים [יט]. זכינו שאין טומאת ידים במקדש, וכי מתכשרי מאי הוי. איכא למימר ה"מ בעבודות שאינן כשרות אלא בכהנים, אבל באכילת בעלים יש טומאה לידים במקדש, שאין בעלים זריזין לשמור ידיהם. א"נ הכי קשיא ליה, מאי שנא כי לא יצא מהם דם משום דלא מתכשרי בדם שחיטה, יתכשרו בחיבת הקדש.

ובביאור דברי הרמב"ן בשינויא קמא דהא אין טומאת ידים במקדש היינו לענין עבודת הכהנים, כ' הקה"י בזבחים [סי' ט"ז, יעו"ש] דהוא דין בחלות הטומאה, שאם נטמאו במקדש, לא חלה הטומאה, ודלא כשיטת הרמב"ם [פ"ח מהל' אבות הטומאות ה"ז] שכ' דהנוגע באוכלין טמאים וכיו"ב, בין שנגע במקדש בין שנגע חוץ למקדש, ונגע בקדשים במקדש לא טמאן, ואם נגע חוץ למקדש, הרי זה מטמא את הקדש ופוסל את התרומה, ומבואר דדעתו דדינא דאין טומאת ידים במקדש אין הענין שלא חלה הטומאה, דודאי חלה, רק שאינה מטמאה במקדש, שאפי' נטמא בחוץ, דודאי חלה הטומאה, מ"מ במקדש אינן מטמאין, וכשיצאו לחוץ מטמאין, משום דלא הפקיעו חכמים חלות טומאת ידים במקדש, אלא אמרו דאע"פ שהן טמאים מ"מ במקדש אינן מטמאין את הקדשים. ולדברי הרמב"ם י"ל דהיינו דוקא לענין שלא לטמאות את הקדשים בנגיעתם, אבל לענין לעבוד עבודה שפיר י"ל דכשנטמאו ידיו פסול לעבודה, כיון שהטומאה חלה, אבל להרמב"ן הוי איפכא, שעיקר הך

דינא היינו שלא חלה טומאת ידים כשנטמאו בפנים, וכשרים גם לעבודה, ואם נטמאו בחוץ פסולין ופוסלין הקדשים גם בפנים.

לג. ברש"י ד"ה הוכשרו בשחיטה. מגו דשריא שחיטה להך בשר מידי אבר מן החי וכו'.

עיי' בראש יוסף ונימוקי הגרי"ב שדקדקו מדבריו דאף בשוחט ונמצא טריפה, אפ"ה הוכשרו בשחיטה, מיגו דמהני להוציא מידי אבר מן החי. [א"ה, אולי יישב רש"י בזה דתייתי מתני' גם למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה, וקאמר דמ"מ כיון דאהני שחיטתו לאפוקי מאיסור אבר מן החי, מהניא נמי לאשווייה אוכלא. וצ"ת].

לג. בתוד"ה ונאכלין. לצלי איירי דלא בעי הדחה.

וז"ל המאירי, וא"ת שקודם אכילה צריך להדיח למליחה, שמא אוכלה בצלי, וא"ת שאף הצלי צריך הדחה מפני הדם שעל פניו שאינו יוצא על ידי האור, ההיא בקליפה סגי, שהדם אינו מפעפע. או שמא לצלי דיו בקנח יפה להעביר הדם שעל פניו.

לג: ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים אוסרים במעשר.

בראש יוסף לקמן [לה: ע"ד רש"י ד"ה אלא] הביא דהרמב"ם בפיהמ"ש בטהרות [פ"ב מ"ה] כ' וז"ל, טבל וכו' ומעשר שני הרי הן כחולין, אמנם מעשר ראשון כבר קדם לך מחלוקת בו בי"א מפרה. עכ"ל. וכו' דכוונתו להך מתני' דמייתי הכא וכדמפרש לה באכילה דמעשר, ומסיק וז"ל, אמנם כן לא יכולתי להבין, דמעשר ראשון אין בו שום קדושה כלל, והרי הוא חולין גמור וכו', ומעשר ראשון מותר לאוכלו בטומאה וכ"כ הר"מ ז"ל הל' מעשר [פ"א ה"ב], ובפ' יש מותרות [פו:]: מסיק להדיא דכו"ע מעשר ראשון מותר לאכול בטומאה וכו', ודברי רבינו ז"ל נסתרה דרכו ממני וכו'.

לג: וחכמים אוסרים במעשר.

פ' משום מעלה דעבוד רבנן מעשר כתרומה, ואחמור בטומאה של דבריהם, אבל לא שהשני עושה שלישי במעשר, דמעשר כחולין הוא לגבי טומאה, כדאמרין גבי טבול יום דטבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה, כדמפקינן לה מקראי ביבמות בפ' הערל [עד:], ומש"ה אסיקנא בסמוך דלא עבוד רבנן מעלה אלא באכילה דמעשר אבל בנגיעה דמעשר לא, ואע"פ שכל הטעון ביאת מים מדברי סופרים שני הוא, דאלמא אין שני עושה שלישי במעשר. עכ"ל הרמב"ן.

לג: אלא אמר רב פפא הכא בידים תחלות עסקינן ורבי שמעון בן אלעזר היא וכו'.

כ' בתוס' הרא"ש, הקשה רבינו מאיר זצ"ל, אמאי דחק לאוקמה מתני' כיחידא דהיינו כר"ש בן אלעזר, לוקמה כגון שנפלו עליה משקין שלא לרצון, דלא מכשרי, כדאמרין גבי הכופה קערה על הכותל בשביל שלא ילקה הכותל [שבת יא:], והמעלה פירותיו לגג מפני הכנימה [לעיל יג:], ובשעה שאוכלם ישנו עדיין עליהם, ובחולין גמורין, וטעמא דלא יצא מהם דם, הא יצא מהם דם הוכשרו, והידים מטמאין את המשקין שעל הבשר ונעשין ראשונים, ועושין הבשר שני. ולא תירץ. ונראה לי דלק"מ, דאם היו המשקין לרצון לשום דבר, אע"פ שאין סופן לרצון כשנפלו על הבשר מכשירין, ואי לא אחשבינהו מעולם לשום דבר, אף טומאה אין מקבלין. [יעו"ש שהאריך בראיות].

לג: הכניס ידיו לבית המנוגע ידיו תחילות וכו'.

מכאן הקשה הגרע"א על מש"כ רש"י בב"ב [ט: בד"ה בימי ספורן] דמצורע איתקש למת לטמא אף באהל, [א"ה, ועיי' גם ל' רש"י לקמן [קכח: בד"ה מהו] שכ' דאבן המנוגעת מטמאה באהל, מיהו לא מייתי מהיקשא למת,

אלא מקרא דזהבא אל הבית], והכא אמרינן דבהכנסת ידיו לא נטמא כל גופו.

לג: דכולי עלמא ביאה במקצת לא שמה ביאה והכא בגזירה ידיו אטו גופו קא מיפלגי וכו'.

הקשה בתוס' הרא"ש, אמאי הוצרך התלמוד לפרש טעם מחלוקתם, דאין דרך התלמוד לפרש טעם דבריהם בכל מקום שמביא מחלוקת התנאים, ועוד קשה לי, כי אין טעם מספיק למה שנחלקו בסיפא דהך מתני', כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא את הידים להיות תחילה דברי ר"ע, והכ"א להיות שניות.

לכן נ"ל לפרש, ומי איכא ידים תחילות לחולין, דכל גזירת ידים אינה אלא משום מעלת תרומה, מפני שהידיים עסקניות הן ונוגעות במקום הטינופת, ואינו כדאי שיגע בהן בתרומה בלא נטילה, ולא משום טומאה כדפירש"י בפ"ק דשבת [יד.], דאי משום דחיישינן שמא נגע בטומאה, א"כ כל גופו נמי ליבעי טבילה, ואף אם יש תנא דמחמיר בשום ידים להיותן תחילה, ה"מ לתרומה, אבל לא לחולין, דלא חיישינן בהו לידים עסקניות הן. ומשני אין בכה"ג שהכניס ידיו לבית המנוגע תחילות הן אף לחולין, משום דאיכא למיגזר ידים אטו גופו, ושוינהו כגופו, והא דקאמר ר"ש בן אלעזר ידים תחילות לחולין, לאו בכל ידים קאמר, אלא דוקא במכניס ידיו לבתי המנוגע, ולא למטמא בגדים בשעת מגעו. א"נ כיון דליכא ידים תחילות אלא בהני תרי גוונים, ובמכניס ידיו לבית המנוגע שייך למיגזר בהו אף לחולין, לא פלוג רבנן בידיים תחילות.

לג: בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא.

כ' הראש יוסף, הנה דין דחולין על טהרת תרומה כתרומה ועל טהרת קודש כקודש ראוי לבאר קצת וכו'. הנה מי שרוצה לאכול חולין על טהרת תרומה כדי שיהא נזהר בתרומה מכל טומאה, וזה שייך בכהנים לבד, וחולין על טהרת קודש כדי שיהא נזהר מכל תרומה בקודש, וזה שייך אף בישראל, כי אוכל קדשים קלים, הנה החולין ההם יהיה עליהם מדרבנן דין קדושת תרומה או קודש, לענין שאין רשאי לטמאותם ביד, כמו התרומה והקודש עצמן, עיין לעיל [ב:]: וברש"י [ד"ה קקודש], גם ימצא בהם שלישי [אם על טהרת תרומה], ורביעי [אם על טהרת קודש] וכו', שאם יגעו אותן החולין שלישיים לקודש יפסלו את הקודש, ואותן החולין שהן רביעי על טהרת קודש, אם יאכל אותם אדם ישוב גופו רביעי ויהא פסול מאכילת קודש וכו', אבל שיהיו אותן החולין עצמן אסורין לאכול כשנטמאו מדרבנן, זה אינו וכו'.

לג: על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא וכו'.

פירש"י [נדפס לד.], דבטלה דעתו, ואין שם טהרת הקודש נתפסת עליהם, אבל בטהרת תרומה נתפסין. ובעל המאור כ', משום דלא נפישו אוכליהן, ומילתא דלא שכיחי היא ולא גזרו בה רבנן טומאה כולי האי וכו'. וז"ל המאירי, ושמא תאמר היאך אפשר להחמיר בחולין שנעשו על טהרת תרומה יותר מאותן שנעשו על טהרת הקודש. מתוך שטהרת הקודש בחולין לא היתה מצויה אלא בזרזים ואנשי מעלה יתירה, לא החמירו בה, אבל טהרת תרומה היתה מצויה אצל הכל, והחמירו בה כדי להזהר בה ביותר.

לג: בתוד"ה והא. וא"ת וכו' דאי בנגיעה שרי אמאי לא יאכל כשיצא מהן דם כיון דאין גופו טמא ומותר ליגע.

ואהא מתני' דכל הטעון ביאת מים מדברי סופרים וכו', לא קשיא להו דאי בנגיעה שרי אמאי אסור לאכול, דההיא בשכל גופו טמא, כמו האוכל אוכלין טמאין, ולא אידיים קאי וכו', ומשו"ה חכמים אוסרין

במעשר, דגופו שני הוא ונפסל מלאכול מעשר שני, משא"כ במתני' דאין גופו טמא אלא ידים מסואבות, אמאי לא יאכל כשיצא מהן דם.

ומהרש"א ז"ל הקשה אמאי לא הוקשה להם מיד בהא דאמר עד כאן לא פליגי אלא באכילה, ומתני' אמאי אסור כיון דאין גופו טמא. ותירץ דהו"א נגיעה היינו שמוטר ליגע שני במעשר שני, אבל מ"מ אסור תו המעשר שני באכילה אח"כ, אלא מדאמר והא נגיעה הוא, והיינו נגיעה לאכול אח"כ, הוקשה להם שפיר. ועיין במהרש"א ז"ל וזה כוונתו כאן. עכ"ל הראש יוסף.

לג: בתוד"ה והא. ויש לומר דהחמירו חכמים שלא לאכול כשיש לו ידים מסואבות אף על גב דמותר ליגע.

הקשה הרש"ש, כיון דגזרו על מי שידיו טמאות שלא לאכול כמו שהיה גופו טמא, אפ"ל לא יצא מהן דם נמי, כמו כל טמא שאסור לאכול מעשר אפ"ל שאינו מוכשר. וצע"ג.

לד. ועוד שלישי שני למה אמר לו אף אני לא אמרתי אלא בתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש.

פירש"י שלישי דתרומה לגבי קדש מספקינן ליה בשני. וז"ל המאירי, ולמה עשו אותן שני, ודיו להיות שלישי לעשות רביעי בקודש, מתוך שאף בתרומה הוא אסור לאכול מה שהוא טהור ליגע בה, נחשב אצל הקודש כאלו טמא ליגע בה, שכל סרך טומאה שהיא טהרה אצל תרומה, טומאה היא אצל הקודש וכו', והוא שאמרו כאן הנח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל קודש.

לד. ברש"י ד"ה אלא. דאילו המאכל קיבל טומאה בכביצה [מ]אוכלין טמאין שנגעו בו.

הרמב"ן הביא שכ"כ רש"י גם בשאר דוכתי, ובפסחים [לג: בד"ה בכביצה] אחר שפי' כדבריו כאן הביא עוד וז"ל, ואני שמעתי דאף לקבל טומאה בעי כביצה. וכו' ע"ז הרמב"ן, ורבינו יעקב ז"ל דן כשמועתו של רש"י ז"ל, ופי' שדין התורה בכביצה בין לטומאת עצמן בין לטמא אחרים, ומדברי סופרים מקבלין טומאה בכל דהו וכו', וראיה הביאו לדבר, מדתניא התם בספרא "אותו תשבורו" אותו אתה שובר לטהרתו ואין אתה שובר אוכלין לטהרתן, ואם תאמר בכל שהוא, היאך עלה על הדעת שישבור אוכלין ויטהרו. וזו אינה ראייה, שהרי אמרו טלית שהתחיל לקורעה כיון שנקרע רובה טהורה, וכדאיתא בפ' העור והרוטב [לקמן כג.]. ואע"ג דג' על ג' מקבל טומאה מן התורה, לפיכך הוצרך הכתוב למעט שבירת אוכלין. [והאריך עוד בזה].

לד. בתוד"ה מאן. לא ר"ל רבי אלעזר דלעיל דלא הוה קרי ליה חבריא וכו'.

והר"ן בחידושו כ' וז"ל, אע"ג דר' אלעזר א"ר הושעיא אמר הכי בהדיא, מסתברא דלרבה בר בר חנא קרי עולא חבריא טפי מר' אלעזר א"ר הושעיא, משום דמסתמא עולא משמיה דר' יוחנן רביה אמר לה, ורבה בר בר חנא נמי אמרה בהדיא משמיה דר' יוחנן, משו"ה שמע לרבנן דגמ' דלרבה בר בר חנא קארי עולא חבריא, ולא לר' אלעזר דקאמר לה משמיה דר' הושעיא.

לד: האוכל אוכל שלישי וכו' נפסל גופו מלאכול בתרומה.

אע"ג דמצוי למינגע בתרומה מיכל מיהא לא מצי אכיל, וטעמא וכו' דאכילה חמיר מנגיעה, דע"י האכילה כחד גופא דמו וכו' דחמירא אכילה מנגיעה לטמא וכו'. עכ"ל התו"ח לעיל [לד: בד"ה טומאה בתו"ד]. [א"ה, לר"ד י"ל לכאן דטעם איסור אכילה הוא כעין איסור עבודה במקדש בטומאה, דלא שייך התם לומר דנעשין כחד גופא, רק דהגברא אינו ראוי לעשות מעשה הראוי ליעשות בדבר הקדוש, וה"נ לענין אכילת תרומה].

לה. האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד.

הרמב"ן הביא פירש"י וכו' עוד, לשון אחר שמעתי שאומרים דהכי קאמר, טהור לאכול בקודש לפי שאין בהן שלישי כלל, והוא עצמו טהור ואינו פסול, שאילו היה שלישי עצמו פסול, פוסל הוא את האוכל מלאכול בקודש, ומה טעם אין בהם שלישי, מפני שאין לך דבר נעשה בקודש רביעי אלא קדש מקודש, שלא גזרו חכמים רביעי בדבר אחר, אלמא אין קדושת הקודש חלה על שום דבר הנתפס בקדושתה להיות כמוה למעלות הטומאה, ואינן אלא כחולין גרידי, דכיון דלא היו כקודש, חולין בעלמא ינהו, הלכך אף שלישי אין בהם.

לה. א"ל הנח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש.

ומיהו דוקא בתרומה טמאה, אבל האוכל תרומה טהורה, ואפ"ל חולין טהורים, לא נפסל גופו, דלא אמרו אלא האוכל שלישי, אבל לא אוכל אוכלים טהורים, ואע"ג דלענין מגע אפ"ל תרומה טהורה פוסלת את הקודש לרב יצחק, מ"מ לענין לפסול גופו לא גזרו אלא באוכלין טמאים מן הדיו, אבל לא באוכלים טהורים, אף שהן טמאים לקדש מחמת מעלה. עכ"ל החזו"א.

לה. הנח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש ומנא תימרא דתנן וכו' בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש.

עיינן בראש יוסף שהביא דהתוי"ט [טהרות פ"ב מ"ו] כ' דבאוכלין לא חיישינן שיהא אב הטומאה במדרס הזב, משום דאין אוכל נעשה אב לעולם, כמש"כ הרמב"ם [פ"י מהל' אבות הטומאות ה"ט]. והראש יוסף כ', דאף אי נעשין אב הטומאה ליכא לספוקי במידי, דאוכלין אין נעשין מדרס לעולם, דאומר לו עמוד ונעשה מלאכתנו הוא.

לה. בתוד"ה אין לך. והא דאמר וכו'. אלא למימר דלאו למלקות דלא יאכל מרבה ליה אלא ליפסל מהקרבה קאמר וכו'.

כ' הגרא"ו [בקובץ שמועות אות כ"ד], לכאוף היה אפשר לפרש בכוונתם דחיבת הקודש לא הוי מן התורה אלא לענין הקרבה לגבי מזבח, אבל לענין איסור אכילה לא, ואפ"ל בשר דבר אכילה הוא, כל שלא הוכשר, ליכא ביה אלא פסולא בעלמא. אבל לא משמע כן בתוס' לקמן וכו', הרי להדיא דחיבת הקודש מהני מן התורה אף לאכילת אדם ולא להקרבה בלבד. אלא כוונת התוס', דעצים ולבונה דלאו בני אכילה נינהו, נהי דחיבת הקודש מכשרתן למיהו אוכל, לא מרבינן להו אלא להפסל מהקרבה, אבל לא למלקות דלא יאכל, אבל בשר שלא הוכשר, ודאי מהניא ליה חיבת הקודש אף למלקות דלא יאכל. [א"ה, לכאוף כוונתו, דלא נתחדש בדינא דחיבת הקודש אלא ליתן תורת אוכל לדבר שאינו אוכל, וכן לענין הכשר לקבל טומאה, דכ"ז הוא מדיני החפצא, שיוכל לקבל טומאה אע"פ שאחר כמותו בחולין אינו ראוי לקבלת טומאה, אבל לענין מעשה האכילה הנאסר אחר שנטמא, לא מהני חיבת הקודש, דס"ס אין זו אכילה, ולכך לא לקי אכילת עצים ולבונה, ורק בבשר דהוי אוכל מחמת עצמו בלא חיבת הקודש, לקי אכילתו].

לה. בתוד"ה אין לך. ואע"ג דר"ל מיבעי ליה לקמן אי מהני חיבת הקדש למימני ביה ראשון ושני וכו'.

וז"ל הרמב"ן, ואע"ג דאיבעיא לן מונין בו ראשון ושני או לא, ה"מ בלא הכשר מים, אבל בהכשר מים מונין, הלכך משכחת לה דאיטמי אדם בשרץ ואוכל באדם ועצים באוכל ולבונה בעצים וכו'. ולא מחזור לי, שאפ"ל בהכשר מים, עצים ולבונה כיון דלאו אוכלא נינהו לא מנינן בהו ראשון ושני, דכי מהניא חיבת הקדש לפיסולא דגופיה, אבל מימנא ביה ראשון ושני לא, שכל שלא נטמא אלא בחיבת הקדש, בין בלא הכשר מים בין בהכשר מים, קמיבעיא ליה לריש לקיש דאין מונין ראשון ושני.

לה: תנאי היא דתניא וכו' ר"א ברבי צדוק אומר הרי הן כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד.

דאשכחן תנא דלא ס"ל כי האי תנא דמקשינן ליה מיניה, והוא ר"א ברבי צדוק דאמר הרי הן כתרומה דלית בהו רביעי, ומאחר דאשכחן תנא דלא ס"ל כההוא דמותיב ליה רב הונא מיניה, אנא מתריצנא אליבא דידי דה"ק, הרי הן כתרומה ולא כתרומה ממש, הרי הן כתרומה שאין שם רביעי דהיינו לטמא שנים ולפסול אחד, ולא כתרומה ממש, דאילו תרומה ממש שלישי שלה עושה רביעי בקודש מפני שטהרתה טומאה היא אצל הקודש, ואילו חולין שנעשו על טהרת הקודש לא עבדי רביעי בקודש עד שיהא קודש מקודש. עכ"ל בעה"מ.

ועיינן ברגמ"ה שפי' כולה באופן אחר וז"ל, ר' אלעזר בר' צדוק [אומר] הרי הן כתרומה לטמא שנים, כלומר לטמא שנים לבדו דזהו שלישי, ולפסול אחד זהו רביעי, וכיצד תנאי היא, דת"ק דר' אלעזר בר' צדוק סבר הרי הן כחולין ולא עושה רביעי בקודש, שאין לך דבר שעושה רביעי בקודש אלא קודש מקודש, ור' אלעזר בר' צדוק סבר חולין שנעשו על טהרת הקודש עושה רביעי בקודש.

לה: מאי לאו הא דם שחיטה מכשיר לא הא דם חללים מכשיר.

פירש"י [לעיל בד"ה ס"ד אמינא] אבל דם שחיטה לא מיקרי חלל אלא זבוח. ועיינן בראש יוסף שכ' דדם מליקה שהוא מן העורף מיקרי לרש"י דם חללים, ונתקשה לפ"ז במאי דפריך בריש סוגיין [לג]. ועוד דם קדשים מי מכשיר וכו', ומאי קושיא, הא במליקה מיקרי דם חללים, ומשום עוף הוא דתנן דנאכלין בידים מסואבות, משום דכי יצא דם במליקה אין נאכלין בידים מסואבות. יעו"ש.

לה: דם שחיטה נמי כתיב על הארץ תשפכנו כמים.

כ' החת"ס, לכאוף יל"ע מנ"ל למדרש הקישא שיהיה דם שחיטה מכשיר, כיון דבהכשר כתיב כל משקה אשר ישתה, ודם לאו משקה אשר ישתה הוא, שהרי אסור הוא, ולא דמי לדם חלל אדם דמכשר מדם חללים ישתה, דהתם מיירי להדיא מדם חלל גוי, ומת גוי אפשר דמותו וכו', ואיסור דם נמי ליכא במהלכי שתים, משא"כ דם שחיטה דבכרת, מימעט ממשמעות משקה אשר ישתה וכו'. יעו"ש מש"כ בזה. ובראש יוסף צדד דאפשר דכי היכי דאכילת מזבח שמה אכילה, ה"נ שתיית מזבח שמה שתייה, וכי היכי דכ' תוס' במנחות [קא. בד"ה פיגל] דמה"ט חשיב בשר עולה אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים, משום אכילת מזבח, ה"נ חשיב דם משקה אשר ישתה משום שתיית מזבח.

לה: בתוד"ה ואם. וי"ל דע"י ברירה שיאמר רביעית שאני עתיד להפריש יהא קדש.

עיינן בהגרע"א בתשו' [תניינא ס"ל קמ"ד] דהקשוהו דלפי מש"כ תוס' לקמן [בד"ה תטמא] דחיישינן שמא נתן קודש בחביות, א"כ היה האיסור מבורר תחילה קודם שנפל אל ההיתר, ובכה"ג לא שייך ברירה [כמש"כ תוס' בתמורה ל. בד"ה ואידך]. והשיב דאין כוונת תוס' דהכהן המקבל מעם הארץ שותה ע"י ברירה דמה שמפריש הוא הקודש, שהרי "מה שאני עתיד להפריש יהיה קודש" משמע דבזה קורא שם קודש עליו וכו', אלא כוונתם דהעם הארץ אמר בלשון הזה, מה שאני עתיד להפריש יהיה קודש, ולא היה האיסור בפני עצמו מעולם, ומש"כ תוס' לקמן דחיישינן שמא נתן קודש בחביות אחר שנתן התרומה, היינו דחיישינן שמא אחר שהיה תרומה ולא שמרה תחילה על טהרת קודש, אמר מה שאני עתיד להפריש יהיה קודש, דזה מיקרי נתן קודש אח"כ, ומה דלא דחיישינן באמת שמא עירב בה קודש אח"כ, די"ל דמהימנינן ליה בזה שאמר מה דשאני עתיד להפריש, כיון דנותנו לכהן לשתות ולא

הפרשה וכו', וזה מועיל לכו"ע אפי' למ"ד אין ברירה. [ולכא' פירש דברי התוס' כהשוואל הנ"ל, דבאמירת הכהן איירי תוס', דאי כהגרע"א דבאמירת העם הארץ איירי, איך נוכל לידע שאמר העם הארץ באופן המועיל אפי' למ"ד אין ברירה, ולסמוך ע"ז להתיר להכהן].

חשש שהכהן ישתה קודש, ונאמן בזה, ואינו חשוד להכשיל הכהן בזה וכו'.

ועיין ברש"ש כאן שהעיר דלכא' הוי סגי כשיאמר שיהיה קדש לאחר